

SAVANTUL SCARLAT LAMBRINO FOST PROFESOR LA TIRGOVIȘTE*

Motto:

*Ad perpetuam rei memoriam**

Școala de altădată, prin structura ei, era cu totul deosebită de școala de astăzi: pusă în slujba intereselor clasei dominante, era în fundamental contrast cu școala poporului din zilele noastre, focar de lumină și educație socialistă al poporului.

Cu toate acestea, au existat în trecut un număr de dascăli care au înțeles rostul și menirea pe care ar trebui să aibă școala și i-au dat ruit priceperea și munca pentru formarea unor generații de tineri educați în spiritul adevăratului patriotism.

Și astăzi, când trec prin fața liceului ce poartă numele ilustrului cărturar Ienăchiță Văcărescu, mi se perindă în amintire figurile valoroșilor dascăli, care de pe catedră acestei instituții au îndrumat generații întregi de școlari. Gîndurile mi se întorc în urmă, ca elev, spre anii 1917—1924.

Din noianul de amintiri îmi rămîne întipărită figura profesorului Scarlat Lambrino, care mi-a calăuzit pașii atît mie, cît și altor alți adolescenți pe calea cristalizării pasiunii în direcția studiilor remeinice de literatură și civilizație greco-romană.

În ciuda tuturor vicisitudinilor epocii, anul de studiu din liceu și din universitate evocă celor cu părul nins astăzi, unele reminiscențe luminoase legate de chipurile profesorilor ce apar încă vii, peste mai bine de o jumătate de veac.

Figura profesorului Scarlat Lambrino ne-a rămas de neuitat, pentru faptul că lecțiile sale constituiau o adevărată și caldă plăcere pentru neamul nostru și pentru latinitatea menținută mii de ani, în pofida unor evenimente pline de suferințe și de lupte pentru gloria românească și cauza neamului nostru ieșit din simbioza daco-romană.

Patriot nu numai la catedră, profesorul Scarlat Lambrino și-a dat tributul de sînge în rîndurile luptătorilor de pe front, în războiul din 1916—1918.

În broșura intitulată „Tirgoviștea — file de monografie” editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al municipiului Tirgoviște, este citat și numele profesorului de la liceul „Ienăchiță Văcărescu” devenit ulterior profesor universitar la catedră de istorie antică și epigrafie

* — Lucrarea face parte din „Cîteva medalioane ale unor profesori din Tirgoviște”.

a cărui activitate didactică și științifică valoroasă face cinste acestui domeniu de studiu, prin creațiile scrise în limba română și alte limbi străine.

În monografia intitulată «Liceul „Ienăchiță Văcărescu“», apărută în 1974, odată cu sărbătorirea jubiliară centenară, găsim la pagina 111 și numele unor profesori din acest liceu care au devenit ulterior profesori universitari. Printre aceștia figurează și profesorul S. Lambrino.

În 1931, a apărut prima fascicolă din „Revista Istorică Română“. În comitetul de direcție al revistei erau 7 membri și printre aceștia figurează la locul de onoare și numele profesorului-suplinitor S. Lambrino de la Universitatea din București (C. C. Giurescu, „Amintiri“, pag. 283).

Savantul Nicolae Iorga l-a citat, desemnându-l printre „învățații“ din acel timp, pentru pasiunea și dăruirea sa în problemele de istorie antică și epigrafie, (*Histria*, vol. II, pag. 346, Editura Minerva).

Academicianul Constantin C. Giurescu realizează un sugestiv portret-biografie, în lucrarea sa „Amintiri“, vol. I, la pag. 284 și 285 : „Scarlat Lambrino, succesorul lui V. Pârvan la catedra de istorie antică, îmi fusese coleg la Școala Română din Franța, de la Fontenay aux Roses. Înalt, smead, îmbrăcat întotdeauna în negru, purtînd ochelari cu ramă de oțel avea o seriozitate înăscută... Rezervat, pîrînd uneori chiar distant, era, în realitate, un suflet cald ; am fost și am rămas prieteni. Scria greu, avînd o scrupulozitate deosebită atît pentru fond cît și pentru formă. De aceea, de pe urma lui au rămas puține contribuții științifice, dar toate sînt de foarte bună calitate“.

La vîrsta tinereții, el a constituit pentru noi un model, așa cum și profesorul său ilustru, *Vasile Pârvan* i-a dirigit pașii pe ogorul cercetărilor științifice în domeniul istoriei străbunilor noștri.

Înalta calificare și setea de a cunoaște realizările și operele savantului istoric V. Pârvan, însoțite de sentimentul datoriei, de o muncă asiduă și de o tenacitate susținută, l-au însuflețit pe prof. S. Lambrino, care l-a succedat pe Pârvan la catedra universitară și în direcția cercetărilor arheologice pe solul Dobrogei.

Descoperirea de la Tropaeum Traiani l-a determinat pe V. Pârvan, unul dintre făuritorii culturii neamului românesc, să cerceteze și să afle vestigiile arheologice din întreaga Dobroge și începuturile vieții romane la Dunărea de Jos, precum și urmele civilizației grecești din orașele noastre pontice. Tema principală demonstrată a fost „Formarea poporului român“.

Pentru profesorul Lambrino, opera lui V. Pârvan, „Memoriale“ a fost o carte de căpătii, în care magistrul său exprimă elogiul muncii : „Să muncim în libertate, să creăm în libertate. Munca este ritmul vieții. Ea dă ca și libertatea tărie, frumusețe și caracter propriei noastre ființe, iar multa muncă a milioaneilor de lucrători harnici luminează omenirea ca soarele în amiază“. Imnul închinat muncii a constituit o profesiune de credință și un îndemn de înaltă valoare morală, atît pentru discipolul lui Pârvan, S. Lambrino, cît și pentru noi, generațiile de elevi pe care ne-a luminat.

În aceeași operă „Memoriale“ exprimă un spirit materialist în „Laus vitae“ — Gînduri despre lume și viață : „Zeii nu sînt decît fantomele

antropomorfe ale fricii noastre de necunoscut. Cultul zeilor este o simplă vrăjitorie, pompă și reprezentații publice, praznice copioase și, în cel mai bun caz petrecere artistică...”

Si în alt loc : „Viața este dragă, pentru că viața e frumoasă, armonie, înflorire“.

Capitolul din aceeași lucrare intitulat „Au căzut pentru libertate“ este un cîntec de jale, dar și un cîntec de biruință, un memorial în onoarea eroilor căzuți în războiul pentru unitatea națională a Patriei.

Acest „imn“ a răsunat în conștiința prof. S. Lambrino atunci cînd a înfruntat focul bătăliilor, mînat nu numai de eroismul datoriei, ci și de eroismul convingerii : „noi am biruit cum biruiește primăvara gerul iernii“, căci „războiul lor era de asupra, pe cînd al nostru era de eliberare“.

În „Parentalia“, închinare împăratului Traian, la 18 veacuri de la moartea acestuia, savantul istoric V. Pârvan scria : „Am trăit, împărate, de cînd ne-a lăsat Roma și pînă în ziua de astăzi, ca daci, în sate, iar nu ca romani în orașe. Rezistînd în Dacia împotriva tuturor venetichilor [...] ; de-abia astăzi după 18 veacuri ne putem iară gîndi că sîntem și romani. De-aiba astăzi, ostașii tăi s-au putut întoarce iară biruitori la Apulum, la Napoca, la Porolissum, la Sarmizegetusa. După 18 veacuri, valul năvălirii nordice a fost biruit“. Cu această ocazie s-a vădit aceeași atestare a minunatelor virtuți dacice.

De aceeași bucurie și mîndrie națională era însufletit și discipolul său, studentul de odinioară, Lambrino Sc. devotat cauzei unității neamului.

La baza studiilor sale, au stat operele lui Pârvan : „Getica“, o vastă sinteză istorico-arheologică prin care autorul a readus pe primul plan al cercetării istorice rolul politic și cultural al daco-geților, „Cetatea Tropaeum“ unde se dovedesc începuturile vieții romane la gurile Dunării, „Dacia. Civilizațiile străvechi din regiunile carpato-danubiene“.

S. Lambrino și-a însușit crezul lui V. Pârvan, crez științific, dar nedespărțit de acela al slujirii națiunii care l-a creat : „Supremul scop al luptei noastre este spiritualizarea marelui organism politic și cultural-creator care e națiunea“.

* * *

Pășind pe calea deschisă de magistrul său, printr-o muncă asiduă, însufletit de un profund patriotism, S. Lambrino a ajuns profesor la Facultatea de litere din București, urmaș la catedra savantului Pârvan ; apoi, membru corespondent al Academiei Române, corespondent al Societății naționale de antichități din Franța. L-a atras din tinerețe istoria și principiul ei indispensabil, cum spuneau istoricii greci : „Alitheia“ = = adevărul.

Revista de arheologie și de istorie antică intitulată „Istros“, pe care o editează în anul 1934, este închinată „Memoriae magistri egregii Vasile Pârvan“.

Publicația scrisă în limba franceză are în centrul preocupărilor probleme privind arheologia și istoria veche a Dunării inferioare, vechiul „Istros“. În paginile publicate, întilnim colaborarea unor savanți pro-

fesori de la Sorbona, de la Facultatea de litere din Lyon ca J. Marouzeau, J. Carcopino, precum și a unor distinși colegi ai săi universitari : Vl. Dumitrescu, R. Vulpe, Gr. Florescu, V. Christescu, D. Berciu și alții.

Obiectivul principal al publicației este formulat în articolul introductiv al primului număr care constituie în același timp, un omagiu adus deschizătorului de drumuri în studiile arheologice din patria noastră : „După cum am spus, revista și-a propus să lucreze în domeniul ilustrat de curînd de marele precursor care a fost Vasile Pârvan. Cu emoție și cu recunoștință ne angajăm pe drumul pe care el l-a trasat și așa fi fericit ca revista să fie considerată un ecou prelungit al propriei activități a lui V. Pârvan, iar eforturile concentrate în acest volum ca un convenit omagiu adus memoriei scumpului nostru dispărut“.

Continuînd pe firul tradiției inițiat de profesorul său, S. Lambrino, un iubitor al clasicismului și civilizației greco-romane, realizează minuțioase cercetări arheologice pe terenul cetății Histriei, ale căror rezultate sînt concentrate în substanțialul studiu publicat în revista „Istros“, despre „Triburile ioniene din Histria“. Săpăturile și inscripțiile descifrate îi dau posibilitatea unor amănunțite relatări asupra triburilor ioniene cu civilizația și concepțiile lor de viață, care au locuit în Histria la începutul secolului al III-lea e.n.

Triburile ioniene stabilite pe teritoriul Dobrogei au trăit în bună înțelegere cu populația rurală a geților și a sciților. Din această conviețuire a luat naștere o sinteză de viață nouă care s-a dezvoltat după cucerirea romană.

Autorul urmărește romanizarea treptată a populației autohtone, viața prosperă care se reflectă în monumentele sale (statui, basoreliefuri, inscripții) în remarcabilul studiu intitulat „Histria romană în lumina săpăturilor“.

Pe lângă alte studii publicate în revista de specialitate, personalitatea lui S. Lambrino ca om de știință s-a conturat și în prelegerile pe care le ținea la cursurile de Istoria antică de la Universitate.

În aceste împrejurări, el s-a distins și prin calitățile sale de excelent *pedagog*.

Materialul bogat, rezultat al cercetărilor sale, dar arid prin conținutul său științific, era expus cu o desăvîrșită claritate, în care străbătea pasiunea cercetătorului ce imprima căldură lecțiilor și trezea interesul nostru, al studenților care îi sorbeam cuvintele. Prin frumusețea expunerii, prin memoria prodigioasă, el reușea să reînvie o lume în care vedeam cu putere de real începuturile străbunilor noștri pe meleagurile patriei de astăzi ; prin arta sa pedagogică reușea să îmbine interesul științific cu poezia trecutului.

Prin stilul său de muncă creator și captivant, prin mintea luminoasă și logica închegată, prin vocația sa de dascăl care ne cucerea de la început, ne vrăjea în așa măsură, încît nu învățam pentru note, nici pentru examene, ci din dorința de a acumula cît mai multe cunoștințe. Nu se limita numai la știința predată, ci căuta să ne trezească interesul pentru artă, operă și teatru, muzică, concerte, expoziții.

El însuși era un veșnic student prin pasiunea sa de a dobîndi necetată cît mai multe cunoștințe noi în variatele domenii ale culturii. Era un mare animator, vir bonus dicendi peritus, un desăvîrșit pedagog,

animat de simțul datoriei și văzînd în muncă o necesitate vitală. În tot ceea ce realiza era însuflețit de pasiunea lucrului bine făcut. Lecțiile, atît în orele de cursuri, cît și în ședințele Seminarului universitar pedagogic „T. Maiorescu” — o anexă a Universității — erau nu numai ore de studiu, ci și ore de educație în care eram deprinși să muncim cu tenacitate, să devenim oameni demni și mai presus de toate să ne iubim Patria.

Influența sa educativă se realiza prin amprenta personalității sale care conducea la formarea convingerilor morale, a sentimentelor superioare, calităților de voință și caracter, necesare pentru progresul umanității.

În desfășurarea activității sale didactice se manifestă o căldură sufletească și o apropiere de discipolii săi, în care dragostea pentru tineret avea o nuanță de respect, așa după cum îndemna și scriitorul antic Juvenal : „Maxima reverentia debetur puero” („Se cuvine copilului cel mai mare respect”).

Cu un tact și o artă pedagogică desăvîrșită știa să pătrundă în lumea lăuntrică a celor pe care îi educa și îi înălța pe treptele culturii, dar în același timp era și foarte exigent ; oferea mult și solicita mult elevilor. În domeniul pedagogiei era un artist care știa să atingă clapele sufletului, făcînd tineretul să vibreze puternic.

Efectul educativ era confirmat prin exemplul maestrului, prin atitudinea și faptele lui („exempla docent”), căci vorbele, oricît de frumoase ar fi, rămîn neînsemnate și fără ecou, dacă nu sînt însoțite de pilde vii — „facta non verba”.

Exemplul muncii și al comportării sale se îmbina permanent cu prestigiul și autoritatea sa, dovedind consecvență și unitate între teorie și practică, între cerințele educatorului și înfăptuirile lui.

În galeria marilor cărturari care ilustrează trecutul cultural al Tîrgoviștei se înscrie figura strălucită a profesorului *Sc. Lambrino*, unul dintre dascălii cei mai iubiți și stimați de elevii și de cetățenii orașului. Liceul „Ienăchiță Văcărescu” constituie o primă treaptă în activitatea neobositului dascăl care, nu mult după aceea a urcat scara luminoasă a științei devenind un savant prețuit în cele mai înalte cercuri de cultură din țară și din străinătate.

Din generația foștilor elevi ai lui *S. Lambrino* de pe vremea cînd era profesor la liceul „Ienăchiță Văcărescu” din Tîrgoviște, cei care sîntem în viață îi păstrăm imaginea vie în sufletul nostru, renăscîndu-ne emoții de școlari.

VICTOR BRÎNDUȘ